กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง

Strategy of Leadership Development according to Principles of Buddhist Educational Administration for School Administrators under Office of Central Primary Educational Service Area

พระปลัดสนธิชัย ปสนฺนจิตโต (มาตรไพจิตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
PhrapaladSonthichaiPasannacitto (Martpaichit)
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
Email :sonti.mart@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะภาวะผู้นำ 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักธรรม ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำ 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีคือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการใช้แบบสอบถามผู้บริหาร มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลางโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการตัดสินใจ ด้านภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ ด้านคุณลักษณะผู้นำ ตามลำดับ

---

* ได้รับบทความ: 10 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2562
Received: September 10, 2019; Revised: September 28, 2019; Accepted: September 30, 2019

2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธบริหาร ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์ด้านการตัดสินใจ บูรณาการกับสัปปุริสธรรม หลักกัลยาณมิตร และหลักโยนิโสมนสิการ 2) กลยุทธ์ด้านการสร้างแรงจูงใจ บูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 3) กลยุทธ์ ด้านการสื่อสาร บูรณาการกับ หลักกัลยาณมิตรธรรม หลักสังคหวัตถุ 4 4) กลยุทธ์ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงบูรณาการกับ หลักกัลยาณมิตร หลักปัญญา หลักโยนิโสมนสิการหลักสัปปุริสธรรม 7

3. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษา มีองค์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติ ในทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ, ด้านการสร้างแรงจูงใจ, ด้านการสื่อสาร, และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสัมพันธ์กับองค์ความรู้ทั้ง4 กลยุทธ์เชิงพุทธ และ 16 แนวทางปฏิบัติในสถานการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การพัฒนาภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this dissertation were as follows; 1) to study the state of leadership characteristics, 2) to study concepts, theories and principles of leadership development strategy, and 3) to propose a strategy of leadership development according to Buddhist educational administration for school administrators under Office of Central Primary Educational Service Area. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected from 118 samples by questionnaires and the qualitative data were obtained by in-depth interviews with 9 key-informants.

It was found from the study that:

1. The average state of leadership characteristics of school administrators under Office of Central Primary Educational Service Area was at a high level totally. Transformational leadership in communication was at a highest average level, followed by motivation making, decision making, reformation leadership, situational leadership, and leadership behavior respectively.

2.According to concepts, theories and principles concerning leadership development strategy for school administrators, there are 4 strategies; 1)strategy in decision making integrated with principlesof SappurisaDhamma, Kalyanamitta and Yonisomanasikara, 2) strategy in motivation making integrated with principles of Sangahavatthu and BrahmaviharaDhamma, 3)strategy in communication integrated with principles of Kalyanamitta and Sangahavatthu, and 4)strategy in transformational leadership integrated with principles of Kalyanamitta, Pannā, Yonisomanasikara, and SappurisaDhamma.

3.A strategy of leadership development according to principles of Buddhist educational administration consisted of vision, mission and practical guideline in 4 aspects; decision making, motivation making, communication and transformational leadership. According to the principles of Buddhist educational administration, this strategy is related to 4 knowledge bodies of the Buddhist strategy and 16 practical guidelines in current situation.

Keyword : strategy**;** leadership development**;** school administrators

บทนำ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารการจัดการศึกษาของไทย จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้า ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (Government Gazette, Book 124,2007: 49-50) และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องมีการกำหนดให้มีองค์การหลักในรูปของคณะกรรมการจำนวน 4 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนราชการที่กำกับดูแลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นองค์การที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาเกิดการพัฒนาทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ตรงตามความต้องการและทันท่วงที (National Education Act 1999 and Amendments (Version 2) 2002,2002: 24) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญเพราะจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการบริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อผู้บริหารมีทักษะพื้นฐานในการบริหารและมีคุณสมบัติที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนคือบุคคลที่เป็นหลักสำคัญที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

การดำเนินงานการวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีทักษะในด้านภาวะผู้นำเพราะ “ภาวะผู้นำ” เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลเพื่อโน้มน้าว จูงใจคนหรือกลุ่มคนเพื่อกระตุ้นหรือสร้างความพึงพอใจให้เกิดความพยายามร่วมกันในการทำงาน (Rangsan Prasertsri, 2009: 11) แต่ว่าการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษานั้น พบว่าปัญหาสำคัญของระบบการบริหารคือการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาด

เอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพ ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขาดการเชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ขาดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเครือข่ายและสารสนเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรทั้งที่มีอยู่และการสรรหาเพิ่มเติม การจัดหาอุปกรณ์ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงานเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา ซึ่งไม่ได้ตอบสนองความต้องการและความพยายามสร้างความพอใจให้แก่ประชาชนเป็นหลัก ขาดระบบการตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง นอกจากนั้นกระบวนการบริหารจัดการยังมีความเสี่ยงต่อการไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลในหลายประการ และประกอบกับความล้าช้าในขั้นตอนการบริหารงาน (Office of the Basic Education Commission, 2007: 2) ปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรหรือสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย คือการมีผู้นำที่ดีและ มีคุณภาพ ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำ ทำหน้าที่สั่งการ ใช้อิทธิพล สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โน้มน้าว แสวงหาความร่วมมือ เพื่อให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้อย่างเต็มใจและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ประสิทธิภาพของผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำได้ใช้ภาวะผู้นำซึ่งมีหลายแบบ ตาม สถานการณ์และบุคลิกภาพของผู้นำเองด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา “กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อต้องการทราบถึงกลยุทธ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง เพื่อนำเสนอรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร และเป็นข้อมูลสำหรับการเผยแพร่สู่การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารทั่วประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักธรรม ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำ ตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง 1. ศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย 2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วพัฒนาเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง 3. นำแบบสอบถามหรือเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการหาความตรงเชิงโครงสร้าง ใช้เทคนิควิธีการวัดดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและลักษณะการใช้ภาษา ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 4. นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่า0.9455. สำรวจความคิดเห็นของระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 โรงเรียน แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาทฤษฎี และหลักธรรม ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำ ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง 1.ศึกษาข้อมูล เอกสาร ทฤษฎี และหลักธรรม งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารจำนวน 9 ท่าน แบบเจาะจง ที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

3.วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ลักษณะร่วม (Common character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) 4.นำผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง

ขั้นตอนที่ 3 เสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้กลยุทธ์ที่เหมาะสม แล้วสรุปและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง โดยจัดทำเป็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ตามขั้นตอนการตรวจสอบโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามได้จากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วพัฒนาเป็นแบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

ผลการวิจัย

จากการได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนแล้วจึงได้สรุปผลการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง ในภาพรวม มีระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า มีความอดทนและคิดหนทางแก้ไขต่ออุปสรรค์ที่เกิดขึ้นกับองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีความสามารถในการจัดการ ควบคุม สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามได้ มีการประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดี เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้ตรงความหมายอย่างชัดเจน กล้าที่จะตัดสินใจบนพื้นฐานของความเหมาะสม

ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า เป็นผู้ควบคุมการสั่งการ และตัดสินใจด้วยตนเอง การวางนโยบายและการตัดสินใจมาจากระดับบนและยอมให้การตัดสินใจบางอย่างอยู่ในระดับล่าง มีการสร้างแรงจูงใจ และมีการ

สร้างทีมปฏิบัติงานช่วยในการบริหารงาน มุมมองที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการติดต่อสื่อสารแบบ 2 ทาง ทั้งระดับบนและระดับล่าง

ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการตัดสินใจ เป็นผู้สร้างบรรยากาศในการบริหารงานเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระทางความคิด ความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้แนะนำการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้มีความสามารถในการอำนวยความสะดวกและสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี เป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดบริบท และชี้นำการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า มีความเข้าใจในบริบทของผู้ใต้บังคับบัญชาในแต่ละบุคคล มีการสร้างค่านิยมทดลอง วิธีแก้ปัญหาในการบริหารงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทันต่อยุคปัจจุบัน มีการใช้ความคิด พยายามสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เกิดความคิดตาม มีการชี้แจงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบ การเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม บทบาท และลักษณะการกระทำตนที่เป็นตัวอย่างที่ดี

ด้านภาวะผู้นำการตัดสินใจค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการตัดสินใจสร้างคุณและโทษในการบริหารงาน มีภาวะผู้นำในการรับฟังความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในองค์กร โดยมีการจัดประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในองค์กร และใช้มติประกอบการตัดสินใจ มีการพิจารณาสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบการตัดสินใจ เป็นผู้ตัดสินใจด้วยเหตุและผลและมีความยุติธรรมการตัดสินใจบนพื้นฐานความเท็จจริงอาศัยบริบทขององค์กรช่วยในการตัดสินใจ

ด้านภาวะผู้นำการสร้างแรงจูงใจค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า ผู้บริหารพยายามสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเห็นโอกาสในความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นผู้มีความเมตตาในการทำงานอย่างเป็นกลัยาณมิตร กับผู้ร่วมงานมีการรับฟังคำเสนอแนะของผู้ร่วมงานเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีการแสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานเมื่อได้รับความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและสร้างบรรยากาศการทำงานได้อย่างอบอุ่นในองค์กร เป็นผู้มีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษมีการกระตุ้นแรงจูงใจด้วยการประเมินผลการทำงาน เพื่อความก้าวหน้า มีกฎระเบียบในการให้รางวัลในการทำงานและมีการจัดกิจกรรมสันทนาการ สำหรับผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านภาวะผู้นำการสื่อสารค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า มีความอดทนและคิดหนทางแก้ไขต่ออุปสรรค์ที่เกิดขึ้นกับองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีความสามารถในการจัดการ ควบคุม สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามได้ มีการประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดีเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้ตรงความหมายอย่างชัดเจน กล้าที่จะตัดสินใจบนพื้นฐานของความเหมาะสม

ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นว่า มีการใช้องค์ความรู้ พร้อมทั้งความสามารถของตนในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการบริหารงานสถานศึกษาให้พัฒนาดีพร้อมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีช่วยในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น มีเป้าหมายเพื่อศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ยอมรับและเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารมีการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและพัฒนาให้ทันต่อปัจจุบัน โดยร่วมมือกับผู้นำชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมองค์กรให้มีกำลังในการทำงานดียิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเห็นว่าด้านที่ควรพัฒนาสำหรับภาวะผู้นำมากที่สุด ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสื่อสาร และหลักธรรมในการบูรณาการกับภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารเห็นว่าหลักธรรมในด้านหลักสัปปุริสธรรม 7 และหลักปัญญา เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญ รองลงมาได้แก่ หลักกัลยาณมิตร, หลักโยนิโสมนสิการ, หลักพรหมวิหาร 4, หลักสังคหวัตถุ 4, หลักสังฆโสภณสูตร, หลักอธิปไตย 3, ตามลำดับ

ผลการวิจัยการนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลางพบว่า

กลยุทธ์ที่หนึ่ง ด้านการตัดสินใจ แนวทางปฏิบัติได้แก่ บริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยกำหนดเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและมีการวางแผนการปฏิบัติงานของตนเองและของผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีระบบการเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอนและผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งมอบหมายงานโดยมุ่งส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตัดสินใจด้วยเหตุและผลพร้อมกับประยุกต์หลักการบริหารเชิงพุทธมาใช้ในการบริหารจัดการประยุกต์หลักธรรมเป็น

แนวทางด้วยหลักของรู้เหตุ รู้ผล รู้เป้าประสงค์ รู้ตนเอง รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน ฯลฯ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จมาใช้ในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีความรักและพึงพอใจในงานของตน ต้องมีความขยันหมั่นเพียรไม่ท้อถอยในงาน ต้องเอาใจใส่ ตั้งใจทำงาน ไม่ปล่อยปละละเลย และผู้บริหารไตร่ตรองหาเหตุผล พินิจพิเคราะห์ เข้าใจในการตัดสินใจและงานที่ทำ ด้วยปัญญาการใช้หลักโยนิโสมนสิการในการบริหารจัดการ คือตรวจสอบให้ถึงความจริงในทุกส่วน มีวิธีคิดอย่างบูรณาการทั้งส่วนย่อยและภาพรวม เข้าใจงานที่รับผิดชอบ เข้าใจข้อจำกัดขององค์กร ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมให้ครูผู้ปฏิบัติงานและนักเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอและใฝ่หาความรู้ด้านธรรมะจากการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อพัฒนาสติปัญญาและบูรณาการมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการการตัดสินใจด้วยความสุขุม รอบคอบ มีเหตุผล ยุติธรรม มีความรับผิดชอบในทุกสถานการณ์มีความกล้าทางจริยธรรมหากได้รับแรงกดดันที่จะทำลายมาตรฐานทางจริยธรรม โดยสามารถต่อต้านหรือปฏิเสธการตัดสินใจหากไม่ถูกต้องทางจริยธรรม

กลยุทธ์ที่สอง ด้านการสร้างแรงจูงใจ แนวทางปฏิบัติพัฒนาระบบการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ครูและบุคลากรโดยยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้ความก้าวหน้าในอาชีพมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และให้โอกาสการพัฒนาของแต่ละบุคคล จัดให้มีการอบรมศึกษาดูงานทั้งในและนอกองค์กรเพิ่มพูนความรู้และเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้นส่งเสริมการจัดกิจกรรมบริหารของสถานศึกษาที่สนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรมสร้างความเป็นกันเอง มีภูมิปัญญา มีความฉลาดการตักเตือน รับฟังข้อคิดจากผู้อื่น ตั้งตนอยู่บนความยุติธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่น โดยใช้หลักทางพุทธบริหาร ผู้บริหารต้องมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องผูกใจผู้ร่วมงานด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน ผู้บริหารต้องทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ผู้บริหารต้องวางตัวสม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้ง รับผิดชอบในการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชา

กลยุทธ์ที่สาม ด้านการสื่อสาร แนวทางปฏิบัติ พัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดความใส่ใจต่อระบบภายใน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในกระบวนการสื่อสารคือ การวางแผนพัฒนาผู้บริหารตามความสามารถเฉพาะและเพิ่มทักษะการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศมีระบบวิธีการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพพัฒนาความรู้ ฝึกฝน ปรับปรุงผู้บริหารและ

บุคลากร ให้รู้จักการใช้วาจาในการสื่อสารที่ถูกต้องเข้าใจง่าย จัดกิจกรรมการจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงาน เพื่อลดการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ กำหนดขั้นตอนแบบแผนในการสื่อสารไม่วกวน มีเหตุและผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อข้อมูลที่ชัดเจน สามารถสั่งการระหว่างหน่วยงานได้ถูกต้องรวดเร็วเข้าร่วม ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการสื่อสาร ส่งเสริมให้ใช้หลักพุทธบริหารในการสื่อสาร เช่น กัลยาณมิตรธรรม น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียวแถลงเรื่องล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

กลยุทธ์ที่สี่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แนวทางปฏิบัติ การปรับกระบวนทัศน์ใหม่ (New paradigm) ของภาวะผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงปัจจุบันที่ต้องปรับทิศทางองค์การให้พร้อมต่อกระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วโดยเน้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ต่างฝ่ายต่างอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันและต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ตอบแทน โดยการพัฒนา วิธีการ การเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อปัจจุบัน การให้โอกาสและความท้าทายให้แก่ครูและบุคลากรในการพิสูจน์ความสามารถของตนเองเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อปัจจุบัน ปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ มีการพัฒนาคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ/คุณธรรม/จริยธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นบรรยากาศแห่งการมีจริยธรรมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักของส่วนรวมและมีความปรองดองพัฒนาตนเองให้ทันต่อภาวะปัจจุบันทางด้านวิชาการและวิชาชีพที่สำคัญจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ทางสังคม ทางโลก จัดฝึกอบรมนวัตกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำยุคใหม่โดยบูรณาการกับหลักกัลยาณมิตรธรรม น่ารัก ในฐานเป็นที่สบายใจและสนิทสนม น่าเคารพ ในฐานประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ด้วยหลักของรู้เหตุ รู้ผล รู้เป้าประสงค์ รู้ตนเอง รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่

ปรึกษาที่ดี อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว แถลงเรื่องล้ำลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสียเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ดีเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญการบริหารงานจัดการที่ดี เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลางในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นด้านที่สำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเพื่อสร้างให้เกิดภาวะผู้นำที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้มีแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นภาวะผู้นำของผู้บริหารให้มีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับในยุคของดิจิตอล และไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับที่ (Wichian Witthayaudom, 2005: 2) ได้กล่าวว่า เป็นการใช้อิทธิพลและการใช้อำนาจหน้าที่หรืออาจเป็นผู้มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเรามักจะรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการเสมอ สืบเนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะโดดเด่นอาจเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม จนทำให้สมาชิกได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารกันเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถอันเกิดจากตัวของเขาเอง จนเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องของกลุ่มให้เป็นผู้นำ และยังสอดคล้องกับ (Sak Thai Surakit Bowon, 2009: 56) ที่กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นผู้นำ บุคคลผู้ผลักดัน (Mobilizer) ผู้ดลบันดาล (Inspire) ผู้สร้างพลังร่วม (Synergize) ผู้สร้างแรงจูงใจ (Energizer) การปฏิบัติการดำเนินการของมวลสมาชิกให้เข้าสู้เป้าหมายตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง ไปพัฒนาให้สามารถเกิดการปฏิบัติได้จริงและภาครัฐควรจัดให้มีระบบสนับสนุน กำกับดูแลและติดตามการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้มีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง และควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษาเช่น การคิดเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ และสมรรถนะเรื่องภาษา และเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสม คือการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จึงควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง

องค์ความรู้ใหม่

กลยุทธ์ที่เหมาะกับการบริหารสถานศึกษาจำแนกเป็น 4 กลยุทธ์ 16 วิธีปฏิบัติ ได้แก่

กลยุทธ์ที่หนึ่ง ด้านการตัดสินใจ แนวทางปฏิบัติได้แก่ บริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยกำหนดเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและมีการวางแผนการปฏิบัติงานของตนเองและของผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีระบบการเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอนและผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายบุคคลพร้อมทั้งมอบหมายงานโดยมุ่งส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตัดสินใจด้วยเหตุและผลพร้อมกับประยุกต์หลักการบริหารเชิงพุทธมาใช้ในการบริหารจัดการประยุกต์หลักธรรมเป็นแนวทางด้วยหลักของรู้เหตุ รู้ผล รู้เป้าประสงค์ รู้ตนเอง รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน

กลยุทธ์เชิงพุทธด้านการสร้างแรงจูงใจ ผู้นำต้องพัฒนาระบบการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูและบุคลากรโดยยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้ความก้าวหน้าในอาชีพมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการอบรมศึกษาดูงานทั้งในและนอกองค์กรเพิ่มพูนความรู้และเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้นส่งเสริมการจัดกิจกรรมบริหารของสถานศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่น บูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในการประสารงาน หลักพรหมวิหาร 4 พร้อมกับด้านจักขุมา ด้านวิธูโร ด้านนิสสยสัมปันโน

กลยุทธ์เชิงพุทธด้านการสื่อสาร ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดความใส่ใจต่อระบบภายใน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในกระบวนการสื่อสารคือ การวางแผนพัฒนาผู้บริหารตามความสามารถเฉพาะและเพิ่มทักษะการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มี

ระบบวิธีการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพพัฒนาความรู้ ฝึกฝน ปรับปรุงผู้บริหารและบุคลากร ให้รู้จักการใช้วาจาในการสื่อสารที่ถูกต้องเข้าใจง่าย จัดกิจกรรมการจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงาน เพื่อลดการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ บูรณาการกับ หลักกัลยาณมิตรธรรม หลักปัญญาหลักโยนิโสมนสิการหลักสังคหวัตถุ 4 พร้อมด้วยหลักสื่อสารแบบ 4 ส 1. แจ่มแจ้ง 2. จูงใจ3. แกล้วกล้า 4. ร่าเริง ในการสื่อสาร

กลยุทธ์เชิงพุทธด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เสริมสร้างความเป็นต้นแบบของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรคิดหาวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ สร้างทีมงานพัฒนา วิธีการ การเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อปัจจุบัน พัฒนาความรู้ทางวิชาการ/คุณธรรม/จริยธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นบรรยากาศแห่งการมีจริยธรรมอย่างยั่งยืน ด้านวิชาการและวิชาชีพ จัดฝึกอบรมนวัตกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำยุคใหม่บูรณาการกับ หลักกัลยาณมิตรหลักปัญญา หลักโยนิโสมนสิการหลักสัปปุริสธรรม 7 พร้อมกับด้านจักขุมา ด้านวิธูโร ด้านนิสสยสัมปันโน

References

National Education Act 1999 and Amendments. (2002). *National Education Act 1999 and Amendments (Version 2).*Bangkok: Teachers Council of Thailand Ladprao.

Government Gazette, Constitution of the Kingdom of Thailand (2007) *Volume 124, Section 47 A, Page 49-50.* (24 August 2007).

Rangsan Prasertsri. (2009). *Modern Management*. 5th edition, Bangkok: Thammasarn.

Wichian Witthayaudom. (2005). *Leadership.* Bangkok: Thira Film and China.

Sak Thai Surakit Bowon. (2009). *The Quest and Leadership Development of Professional Administrators: Case Study of Educational Administrators and School Administrators.* Bangkok: Suwiriyasat.

Office of the Basic Education Commission. (2007). *The guidelines for decentralizing educational administration and administration to the Office of Educational Service Area and Educational Institutions According to the ministerial regulations prescribing rules and methods for decentralization of educational administration and administration, B.E. 2550 (2007).* Bangkok: Community Printing House of Agricultural Cooperatives of Thailand.